

دانشگاه کارآفرین؛ تحول زمینه‌ای و نهادی

The Entrepreneurial University; Context and Institutional Change

نویسندگان

لنه فوس

استاد کارآفرینی و نوآوری، دانشگاه ترومسو، نروژ

دیوید گیبسون

استاد کارآفرینی دانشگاه تگزاس

مترجمان

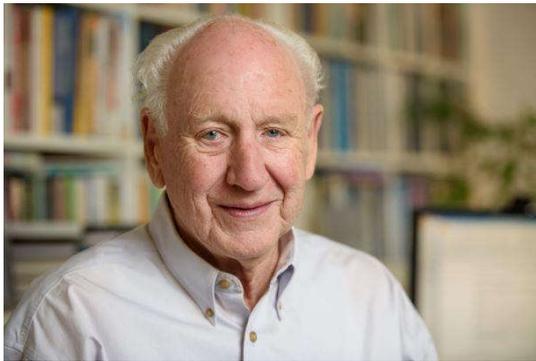
محمدرضا زالی: دانشیار دانشگاه تهران، دانشکده کارآفرینی

شکوه علیزاده مقدم: کارشناسی ارشد کارآفرینی

فاطمه مظفری: کارشناس ارشد کارآفرینی

این کتاب تقدیم می‌شود به:

دکتر ویلیام ریچارد اسکات، استاد ممتاز و بازنشسته دانشگاه استنفورد¹

لنه فوس و دیوید گیبسون

ما نیز ترجمه این کتاب را تقدیم می‌کنیم به:

همه رؤسا، مدیران و مسئولان دانشگاه‌ها و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی کشور که «حرکت به سوی دانشگاه کارآفرین» را سرلوحه فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی خود قرار داده‌اند.

محمدرضا زالی، شکوه علیزاده و فاطمه مظفری

1- W. Richard Scott, professor of sociology emeritus, Stanford university

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

ض	مقدمه مترجمان.....
غ	توصیه کنندگان کتاب.....
ق	دانشگاه کارآفرین.....
و	پیشگفتار.....
۱	فصل اول: دانشگاه کارآفرین؛ تحول زمینه‌ای و نهادی.....
۱	مقدمه.....
۳	چارچوب نظری و سؤالات پژوهشی.....
۵	معماری کارآفرینانه.....
۶	معماری کارآفرینانه به‌عنوان تحول نهادی.....
۸	جا انداختن مفهوم دانشگاه کارآفرین.....
۱۰	موردکاوی‌ها.....
۱۲	رویکرد روایتی مبتنی بر موردکاوی.....
۱۳	محتوای کتاب.....
۱۶	منابع.....
۲۱	فصل دوم: دانشگاه نیویورک؛ توسعه کارآفرینی در شهر نیویورک.....
۲۱	مقدمه.....
۲۴	زیست‌بوم کارآفرینی شهر نیویورک: زیرساختی برای نوآوری‌ها و کسب‌وکارها.....
۲۷	ابتکارات دانشگاه.....
۲۹	فعالیت‌های تجاری‌سازی.....
۳۲	تمرکز اخیر مرکز رشد: فناوری پاک.....
۳۳	اثرات اقتصادی کلی اقدامات مرکز رشد.....
۳۴	منابع و حمایت کارآفرینی.....
۳۶	نتیجه‌گیری.....
۳۷	پیوست ۱-۲.....

پیوست ۲-۲ نمونه درس‌های کارآفرینی ارائه شده در دانشگاه نیویورک	۳۸
پیوست ۲-۳ نمونه استارت‌آپ‌های مستقر در مراکز رشد کسب‌وکار دانشگاه نیویورک	۳۹
آنزنا	۳۹
مونتاژ دیجیتال	۳۹
سینترایم	۳۹
پیوست ۲-۴ نمونه استارت‌آپ‌های فناوری پاک، مستقر در مراکز رشد کسب‌وکار دانشگاه نیویورک	۴۱
رنتریسیتی	۴۱
تینک اکو	۴۱
منابع	۴۳
فصل سوم: ایجاد و پایداری توسعه فناوری پیشرفته در آستین، تگزاس	
مقدمه	۴۵
ظهور آستین به‌عنوان مرکز فناوری	۴۶
دانشگاه تگزاس آستین	۴۸
جذب و نگهداری اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان ممتاز	۴۸
بودجه پژوهشی	۵۰
افزایش تب کارآفرینی در دانشگاه تگزاس آستین	۵۲
مرکز رشد فناوری آستین	۵۳
دفتر تجاری‌سازی فناوری	۵۷
تب کارآفرینی، نمونه‌های فعلی: دانشگاه تگزاس آستین، سطح ایالت و ملی	۶۰
بخش صنعت	۶۳
روبارویی با چالش منطقه‌ای برای پایداری	۶۴
بخش‌های دولتی	۶۷
دولت فدرال: مزایا و معایب	۶۸
دولت ایالتی: مزایا، معایب، گسست‌ها	۶۹
دولت شهری [محلی]: این گوی و این میدان	۷۱
اهمیت صنعت خلاق آستین	۷۱
چالش‌های نوظهور و «تغییر بازی» آستین	۷۳
بخش گروه‌های پشتیبانی	۷۴

فهرست □ خ

۷۵ کارآفرینان مدنی و اجتماعی: برگشت به جامعه
۷۶ خلاصه و نتیجه‌گیری
۸۰ منابع
۸۱ فصل چهارم: فناوری کارآفرینانه پیشرفته در شهر دانشگاهی: داستان کمبریج
۸۱ مقدمه
۸۳ بازیگران کلیدی
۸۳ دانشگاه کمبریج
۸۵ مقامات دولتی
۸۶ کسب‌وکار
۸۷ کدستر؛ اولین موج
۸۸ مشاوره‌های فناوری
۸۹ توسعه زیرساخت‌ها
۸۹ پارک علمی ترینیتی
۹۰ مرکز نوآوری سنت جان
۹۱ پارک گرانتا
۹۱ پارک فناوری پیتروهاوس
۹۲ مرکز گرین کترزچشایر
۹۲ ظهور بیوفناوری
۹۳ پایگاه پژوهشی بیوفناوری
۹۳ آزمایشگاه بیولوژی مولکولی
۹۳ مؤسسه سانگر و پردیس ژنوم
۹۴ مؤسسه بابراهام و پردیس پژوهشی بابراهام
۹۶ مؤسسه بیوفناوری منطقه شرقی
۹۷ انجمن بزرگ سرمایه‌گذاری شرقی
۹۹ شبکه کمبریج
۱۰۰ انطباق‌ها در دانشگاه
۱۰۱ نظام مالکیت فکری
۱۰۲ کارآفرینی

۱۰۳	انجمن هاووزر.....
۱۰۴	توسعه بیشتر در دپارتمان مهندسی و دانشکده کسب و کار جاج.....
۱۰۴	گروه ساخت و تولید.....
۱۰۵	مؤسسه ساخت و تولید.....
۱۰۵	دانشکده کسب و کار جاج.....
۱۰۵	مدیریت رشد- شهرهای جدید.....
۱۰۷	منابع.....

فصل پنجم: به کارگیری برنامه‌های کارآفرینی برای جذب استعدادها و افزایش تأثیر آموزشی

۱۰۹	(دانشگاه کینگستون لندن).....
۱۰۹	زمینه منطقه‌ای.....
۱۱۰	لندن: شهر پیشرو جهانی در آموزش عالی.....
۱۱۱	دانشگاه کینگستون لندن؛ دانشگاه مدرن و در حال تغییر سریع.....
۱۱۲	آموزش عالی انگلستان و چشم‌انداز تبادل دانش: سیستمی بسیار قانونمند.....
۱۱۶	کنرسیوم وست فوکوس: نقش رهبری دانشگاه کینگستون لندن.....
۱۱۸	مرکز کارآفرینی وست فوکوس: حمایت از فعالیت چهارم.....
۱۲۳	واحد آموزش کسب و کار؛ تلاش برای تغییر در دانشگاه کینگستون لندن.....
۱۲۸	نگاهی به آینده: حرکت از آموزش کارآفرینی دانشجوی محور به کارآفرینی دانشگاهی.....
۱۳۱	نتیجه‌گیری.....
۱۳۳	منابع.....

فصل ششم: دانشگاه چالمرز، دانشگاه کارآفرین یا نهادینه‌سازی کارآفرینی؟!.....

۱۳۵	مقدمه.....
۱۳۷	تحولات پیش از سال ۱۹۹۴.....
۱۳۹	تبدیل شدن به دانشگاه «خصوصی» با تمرکز بر ایجاد کسب و کار خطرپذیر.....
۱۴۱	ورود نوآوری و کارآفرینی به دیدگاه‌های رهبری دانشگاه چالمرز.....
۱۴۲	پروژه گواين.....
۱۴۳	فرایند نوآوری نوپا.....
۱۴۴	ایجاد دارایی‌های فکری.....
۱۴۶	ارزیابی وضعیت در سال ۲۰۱۳.....

۱۴۷ بومی سازی تجربه چالمرز
۱۵۰ آیا دانشگاه چالمرز در حال نهادینه سازی کارآفرینی است؟
۱۵۵ منابع
فصل هفتم: تکامل زیست بوم کارآفرینانه در دانشگاه لوند از سال ۱۹۸۰ تا سال ۲۰۱۲	
۱۵۷ سیستم دانشگاهی در سوئد
۱۵۹ شهر لوند
۱۵۹ زمینه دانشگاه لوند
۱۶۱ راهبرد دانشگاه لوند
۱۶۱ زیست بوم کارآفرینی دانشگاه لوند
۱۶۲ تأمین کنندگان مالی
۱۶۳ فعالیت های دانشجویی
۱۶۳ حامیان موضوعات خاص
۱۶۵ فعالان اصلی زیست بوم دانشگاه
۱۶۶ پارک علمی ایدون
۱۶۹ نظام نوآوری دانشگاه لوند
۱۷۲ آموزش کارآفرینی
۱۷۷ نتیجه گیری
۱۷۹ منابع
فصل هشتم: دانشگاه کارآفرین آلتو - دانشگاهی برای تلاقی علم و هنر، فناوری و کسب و کار	
۱۸۱ مقدمه
۱۸۳ آغاز به کار دانشگاه کارآفرین آلتو: تاریخچه ادغام
۱۸۶ زیست بوم کارآفرینی دانشگاه آلتو
۱۸۶ انقلاب دانشجو محور در دانشگاه
۱۸۷ انجمن کارآفرینی آلتو
۱۸۸ پویایی و عناصر زیست بوم کارآفرینی
۱۸۹ کارآفرینی عمل گرا با رشد زیاد
۱۹۳ کارآفرینی پژوهش محور برای توسعه پایدار
۱۹۶ زیست بوم کارآفرینی آلتو و انتظارات آینده

منابع..... ۱۹۹

فصل نهم: دانشگاه علمی - کاربردی کیمنلاکسو، فنلاند: در جستجوی فعالیت کارآفرینانه در

سطح دانشگاه..... ۲۰۱

مقدمه..... ۲۰۱

وضعیت منطقه‌ای..... ۲۰۱

پیشینه نهادی؛ شکل‌گیری دانشگاه علمی - کاربردی کیمنلاکسو..... ۲۰۳

از تغییر در رهبری تا سازمان‌دهی مجدد و ایجاد مؤسسه شبکه‌ای مبتنی بر تیم..... ۲۰۳

به‌سوی فرهنگ کارآفرینانه..... ۲۰۷

کارآفرینی از طریق رشته‌های سنتی کسب‌وکار..... ۲۰۷

تجربه کارآفرینی به‌عنوان رشته تحصیلی..... ۲۰۸

ترویج کارآفرینی از طریق انتخاب مدیر پژوهشی..... ۲۱۱

خلق مجدد زمینه آموزش کارآفرینی..... ۲۱۲

استدلال زمینه‌ای برای دیدگاه جدید آموزش کارآفرینی..... ۲۱۲

ایجاد مدل جامع توسعه یادگیری و شایستگی؛ مدل زیست‌بوم یادگیری و خلق شایستگی..... ۲۱۳

تقویت تفکر زیست‌بوم یادگیری و خلق شایستگی در سراسر دانشگاه..... ۲۱۷

بازنگری آموزش کارآفرینی در برنامه‌های درسی در مدل زیست‌بوم یادگیری و خلق شایستگی..... ۲۱۸

هویت‌سازی مجدد برای دانشگاه علمی - کاربردی کیمنلاکسو..... ۲۲۱

منابع..... ۲۲۳

پیوست ۱-۹..... ۲۲۵

فصل دهم: دانشگاه قطب شمال نروژ: چالش‌هایی در قطب..... ۲۲۷

توسعه دانشگاه منطقه‌ای در قطب شمال: تاریخچه راهبری و رهبری..... ۲۲۸

زمینه قطب شمال: چالش‌های مناطق حاشیه‌ای..... ۲۳۲

از علم تا صنعت: ایجاد ساختارهای کارآفرینی دانشگاهی..... ۲۳۵

ترومسو: مرکزی برای زیست‌فناوری سرد..... ۲۳۷

فناوری ماهواره..... ۲۴۰

پزشکی از راه دور - وعده‌ای چالش‌برانگیز..... ۲۴۰

طراحی سیستم‌ها - کنفرانس‌ها و محیط‌ها برای شبکه‌ها..... ۲۴۳

کنفرانس دور قطبی..... ۲۴۴

۲۴۵	به‌سوی فرهنگ کارآفرینانه از طریق ساختارها.....
۲۴۸	تأثیر گذاری - نتایج اولیه تلاش‌های دانش‌آموختگان کارآفرینی و ایجاد کسب‌وکار.....
۲۵۳	ایجاد خلاقیت از طریق ساختارهای نوآورانه: آزمایشگاه تفکر طراحی.....
۲۵۵	ابتکارات جدید برای کارآفرینی دانشجویان.....
۲۵۶	آینده.....
۲۵۸	منابع.....

فصل یازدهم: استاوانگر: از دانشگاه متمرکز بر نفت تا کسب شایستگی‌های متنوع در خلال

۲۶۱	بحران‌ها و توافق‌ها.....
۲۶۱	استاوانگر: گذشته کارآفرینانه - آینده دانشگاهی.....
۲۶۳	تأثیر منطقه نفتی بر دانشگاه به‌عنوان هدفی منطقه‌ای.....
۲۶۵	چالش‌های فعلی: ایجاد پلتفرم علمی قوی.....
۲۶۶	حوزه‌های راهبردی توسعه و همکاری‌های پژوهشی.....
۲۶۷	صنعت.....
۲۷۰	توسعه زیست‌بوم نوآوری.....
۲۷۱	آی‌پارک، مرکز رشد و مرکز پیش‌رشد.....
۲۷۲	مرکز پیش‌رشد: دفتر انتقال تکنولوژی.....
۲۷۴	توسعه مرکز رشد.....
۲۷۶	تأمین منابع مالی.....
۲۷۷	مشارکت‌کنندگان خارجی زیست‌بوم نوآوری استاوانگر.....
۲۷۹	شکوفایی صنعت، مشوق رشد دانشگاهی.....
۲۷۹	توسعه آموزش‌های کارآفرینی.....
۲۸۰	ایجاد فرهنگ کارآفرینی.....
۲۸۵	نتیجه‌گیری.....
۲۸۸	پیوست‌ها.....
۲۹۱	منابع.....

فصل دوازدهم: دانشگاه کارآفرین: تحلیل موردکاوی‌ها و پیشنهادات.....

۲۹۳	مقدمه.....
۲۹۳	پایه‌ریزی معماری کارآفرینانه با دیدگاه نهادی.....

۲۹۶	تحلیل موردکاوی‌ها
۲۹۸	فرهنگ
۳۰۲	رهبری
۳۰۷	سیستم‌ها
۳۱۰	راهبردها
۳۱۴	ساختارها
۳۱۸	نتیجه‌گیری
۳۲۱	پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی
۳۲۱	ابعاد معماری کارآفرینانه
۳۲۳	مأموریت‌های سه‌گانه
۳۲۴	حوزه‌های سازمانی
۳۲۵	توسعه و نهادینه‌سازی دانشگاه کارآفرین
۳۲۶	توصیه‌های سیاستی: ظرفیت‌سازی
۳۲۸	منابع

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۲ چرخه خودتقویتی ارتباط بین زیست‌بوم کارآفرینی شهر نیویورک و نوآوری دانشگاه نیویورک..... ۲۳
- شکل ۲-۲ یکپارچه‌سازی ابتکارات کارآفرینانه و فعالیت‌های حمایتی..... ۲۸
- شکل ۳-۲ تأثیر اقتصادی مرکز رشد کسب‌وکار دانشگاه نیویورک..... ۳۲
- شکل ۱-۳ اعتبارات پژوهشی دانشگاه تگزاس، آستین، ۲۰۱۱-۲۰۱۰ (مجموع ۳۵۵/۵ میلیون دلار)..... ۵۱
- شکل ۲-۳ توسعه مرکز رشد فناوری آستین به‌عنوان زیست‌بوم کسب‌وکارهای فناورانه آستین..... ۵۵
- شکل ۳-۳ اهرمی سازی دارایی‌های آستین برای حمایت از صنایع فناورانه نوظهور..... ۶۵
- شکل ۴-۳ اشتغال‌زایی شرکت‌های جدید و در حال رشد آستین..... ۶۶
- شکل ۱-۶ دیدگاه تحلیلی پیرامون نقش‌های کارآفرینی در درون دانشگاه..... ۱۴۹
- شکل ۱-۷ سه بازیگر اصلی زیست‌بوم کارآفرینانه دانشگاه لوند..... ۱۶۶
- شکل ۲-۷ رویکرد آموزش کارآفرینی در دانشگاه لوند..... ۱۷۷
- شکل ۱-۸ راهبرد دانشگاه آلتو (آلتو ۲۰۱۳)..... ۱۸۵
- شکل ۲-۸ ساختار کلی معماری کارآفرینانه دانشگاه آلتو ارائه‌شده توسط نلز و وُری ۲۰۱۰..... ۱۹۵
- شکل ۳-۸ پویایی زیست‌بوم کارآفرینی دانشگاه آلتو..... ۱۹۶
- شکل ۱-۹ تغییرات ساختار سازمانی دانشگاه کیامک..... ۲۰۵
- شکل ۲-۹ سیر زمانی ابتکارات و پروژه‌های منتخب برای شکل‌گیری فرهنگ کارآفرینانه..... ۲۱۸
- شکل ۱-۱۰ مدل همکاری در رشته تحصیلی ایجاد کسب‌وکار و کارآفرینی..... ۲۴۷
- شکل ۱-۱۱ پویایی زیست‌بوم کارآفرینی در استاوانگر..... ۲۷۱
- شکل ۲-۱۱ مقایسه عملکرد دفاتر انتقال فناوری، مجموع سرمایه خارجی، بین سال‌های ۲۰۱۰ - ۲۰۰۶..... ۲۷۴
- شکل ۱-۱۲ سطوح تأثیر ارکان سه‌گانه بر تلاش‌های تغییر معماری کارآفرینانه دانشگاه‌ها..... ۲۹۵
- شکل ۲-۱۲ اقدامات تعاملی و بازگشتی بین ابعاد پنج‌گانه معماری کارآفرینانه و ارکان سه‌گانه تأثیر و همچنین زمینه‌ای که دانشگاه‌ها در آنها واقع شده‌اند، رخ می‌دهد..... ۳۲۲

فهرست جدول‌ها

جدول ۱-۱	برگزیده آمارهای مقایسه‌ای دانشگاه‌ها و مناطق مورد مطالعه.....	۱۲
جدول ۲-۱	منابع کارآفرینی.....	۳۵
جدول ۲-۱	ده نمونه از برترین دانشگاه‌های آمریکا برحسب درآمد ...	۳۷
جدول ۳-۱	سیر زمانی ایجاد نهادهای کارآفرینی و انتقال فناوری در دانشگاه تگزاس آستین.....	۵۴
جدول ۳-۲	کل اثر اقتصادی شرکت‌های مورد بررسی مرکز رشد فناوری آستین.....	۵۷
جدول ۳-۳	ثابت اختراعات، استارت‌آپ‌ها، اعطای مجوزهای بهره‌برداری، شکایت اختیاری اطلاعات و درآمد.....	۵۹
جدول ۴-۱	سیر زمانی رویدادهای مهم در خارج و داخل کمبریج.....	۸۲
جدول ۴-۲	سهم دانشگاه از درآمدهای خالص حاصل حق دانش فنی برحسب درصد.....	۱۰۲
جدول ۴-۳	سهم دانشگاه از درآمدهای خالص حاصل از حق دانش فنی برحسب درصد.....	۱۰۲
جدول ۵-۱	سیر زمانی فعالیت‌های مأموریت سوم در دانشگاه کینگستون لندن.....	۱۱۴
جدول ۵-۲	حوزه‌های فعالیت اصلی همکاری‌های وست فوکوس.....	۱۱۸
جدول ۵-۳	پروژه‌های برگزیده جشنواره ایده‌های روشن سال ۲۰۱۰.....	۱۱۹
جدول ۵-۴	نمونه برنامه‌های آینده روشن.....	۱۲۱
جدول ۵-۵	شبکه تبادل دانش مرکز وست فوکوس: شاخص‌های عملکردی بین سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۰۴.....	۱۲۲
جدول ۵-۶	اهداف کارآفرینی و اجرا.....	۱۲۴
جدول ۵-۷	خلاصه آمار فعالیت‌های کارآفرینی در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۰۶.....	۱۲۷
جدول ۵-۸	جوایز کسب و کار، نیم‌سال اول سال ۲۰۱۱.....	۱۲۸
جدول ۶-۱	سیر زمانی رویدادهای مأموریت سوم در دانشگاه چالمرز.....	۱۳۷
جدول ۶-۲	پارادایم‌های انتقال دانش دانشگاه سوئدی از دیدگاه پژوهش‌های نانوفناوری.....	۱۴۸
جدول ۷-۱	سیر زمانی رخدادهای کارآفرینی دانشگاه لوند.....	۱۶۴
جدول ۷-۲	عناوین درس‌های کارآفرینی در دانشگاه لوند.....	۱۷۳
جدول ۷-۳	برنامه کارشناسی‌ارشد دانشگاه لوند: آمار دانشجویان.....	۱۷۶
جدول ۸-۱	جدول سیر زمانی تکامل زیست‌بوم کارآفرینی دانشگاه آلتو.....	۱۸۹
جدول ۱۰-۱	سیر زمانی نقاط عطف کارآفرینانه در دانشگاه قطب شمالی نروژ.....	۲۴۱
جدول ۱۰-۲	وضعیت پروژه‌های دانشجویان کارآفرینی.....	۲۴۹
جدول ۱۰-۳	محل استخدامی دانش‌آموختگان کارآفرینی.....	۲۵۰
جدول ۱۱-۱	سیر زمانی رخدادهای مهم برای ایجاد ساختار کارآفرینانه در منطقه استاوانگر.....	۲۸۴
جدول ۱۱-۲	رویدادهای کارآفرینی در دانشگاه استاوانگر.....	۲۸۶

مقدمه مترجمان

دستیابی به رشد و توسعه پایدار و متوازن، آرزوی رهبران و سیاست‌گذاران، مردمان و رهبران کارآفرین و صاحبان کسب‌وکارهای بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است. بررسی تجربه‌های این کشورها نشان می‌دهد که دانشگاه‌ها نقش راهبردی در رسیدن به چشم‌اندازهای پیشرفت جامعه‌شان داشته‌اند. مطابق گزارش‌های دیده‌بان جهانی کارآفرینی^۱، یکی از تفاوت‌های اصلی میان اقتصادهای سه‌گانه منبع‌محور (عامل‌محور)، کارایی‌محور و نوآوری‌محور، شاخص کارآفرینی نوآورانه است. نوآوری، نقش مهمی در ارتقای رقابت‌پذیری تاب‌آوری اقتصادی کشورها ایفا می‌کند، به طوری که امروزه دانشگاه‌ها تنها به آموزش و پژوهش بسنده نمی‌کنند، بلکه با نوآوری‌های فناورانه خود روحیه کارآفرینی و حرکت به سمت اقتصاد دانش‌بنیان و نوآوری‌محور را دنبال می‌کنند. در ایران نیز دانشگاه‌ها منشأ برکات زیادی برای کشور بوده و هستند، اما امروزه اغلب دانشگاه‌های جهان، به‌ویژه دانشگاه‌های کشورمان، با چالش‌های عمده و راهبردی و نارسایی‌های جدی مواجه‌اند که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

- فقدان ارتباطات مستمر و نظام‌مند بین دانشگاه و جامعه از جمله ارتباطات صنعت و دانشگاه؛
 - عدم احساس نیاز (عدم انگیزه) و فقدان نظام‌های ساختارمند جهت تجاری‌سازی و انتقال نتایج تحقیقات دانشگاهی به صنایع و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط؛
 - عدم بازنگری مستمر برنامه‌های درسی متناسب با نیازهای جامعه؛
 - کمبود مالی، عدم تنوع منابع مالی و مدیریت نامؤثر منابع مالی موجود در دانشگاه؛
 - سطح کم فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و همکاری‌های علمی بین‌المللی در دانشگاه‌های کشور؛
 - کاهش سطح کیفی دانشجویان ورودی دانشگاه‌ها؛
 - عدم ایفای نقش مؤثرتر دانشگاه‌ها در کاهش بیکاری و افزایش تولید ناخالص ملی؛
 - قوانین و مقررات و بوروکراسی ناکارآمد و عدم انعطاف و چابکی در سیستم آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها؛
 - نبود ارتباطات و شبکه‌هایی میان سرمایه‌گذاران، فعالان صنعت و دانشگاهیان؛
 - وابستگی شدید بودجه‌ای دانشگاه‌های دولتی به بودجه‌های دولت؛
 - عدم شناخت دانشگاه از نیازها و اولویت‌های بخش کسب‌وکار و صنعت.
- حل این چالش‌ها و نارسایی‌ها نیازمند اتخاذ رویکرد و راهبرد کارآفرینی دانشگاهی در نظام آموزش عالی است. به‌عنوان مثال، پروفیسور آندرو دیوید همیلتون^۲، که از سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۰۹ رئیس

۱- دیده‌بان جهانی کارآفرینی (Global Entrepreneurship Monitor)، کنسرسیوم دانشگاهی است که به‌نماینده‌گی از ایران، دانشگاه تهران (دانشکده کارآفرینی) عضو آن بوده و فعالیت‌های کارآفرینی در ایران را پایش و رصد می‌کند (م).
2- Andrew Hamilton, vice-Chancellor, university of Oxford (from 2009 to 2015)

دانشگاه آکسفورد بود^۱، در این زمینه می‌گوید:

«امروزه چالش‌های رهبری دانشگاه‌ها، به بهترین وجه از طریق مهارت‌هایی که عموماً در رابطه با کارآفرینان می‌شناسیم (مانند درک فرصت‌هایی که دیگران آنها را چالش می‌پندارند، خلاقیت در برانگیختن افراد، مهارت در بهره‌برداری از منابع کمیاب و اشتیاق به ایجاد تغییر) قابل حل است». همچنین، پروفیسور دیوید گرینوی^۲، رئیس دانشگاه ناتینگهام انگلستان^۳ (برندهٔ جایزهٔ دانشگاه کارآفرین سال ۲۰۰۸)، بر این باور است که:

«برای تأمین نیازهای اقتصادی در فضای رقابتی فزاینده، پویا و محیط دانش‌بنیان، جامعه به بخش آموزش عالی چالاک، متنوع و منعطف نیاز دارد. دانشگاه‌ها می‌توانند چالش‌های تأمین و دسترسی به منابع مالی و قوانین و مقررات [آموزشی و پژوهشی] را با رهبری کارآفرینانه، که بیشترین فایده را برای جامعه به‌ارمغان می‌آورد، حل کنند»^۴.

بی‌دلیل نیست که دانشگاه‌های تراز اول جهان همگی در اقتصادهای دانش‌بنیان و نوآور قرار دارند. این دانشگاه‌ها همواره نیازها و تقاضاهای جامعه و صنعت را شناسایی کرده و راه‌حل‌های جدید، فناورانه و نوآورانه را ارائه می‌کنند. در واقع، امروزه دانشگاه‌های معتبر جهان دیگر روحیهٔ برج عاج‌نشینی را پرورش نمی‌دهند. آنها در کنار مأموریت اول (آموزش) و مأموریت دوم (پژوهش) خود، به فعالیت‌های مأموریت سوم، از قبیل ایجاد و تقویت نگرش و فرهنگ کارآفرینانه در میان دانشجویان و دانش‌آموختگان و تشویق آنها و اعضای هیئت‌علمی به رفتار کارآفرینانه و راه‌اندازی استارت‌آپ‌های نوآورانه و دانش‌بنیان و تعامل با جامعه به‌طور عام، و صنعت و کسب‌وکار به‌طور خاص، برای تجاری‌سازی پژوهش‌های نوآورانه می‌پردازند. بدین ترتیب دانشگاه‌ها وارد مرحلهٔ تکاملی جدیدی، یعنی «دانشگاه کارآفرین» می‌شوند. همان‌طور که رامیرز (۲۰۰۶) بیان می‌دارد دانشگاه‌هایی که تعامل مستمر با جامعه دارند، کارکرد برجسته‌تری نیز دارند؛ دانشگاه‌هایی که رویه‌ای سنتی‌تر، محدودتر و دورتر دارند و بدون توجه به شرایط زمانی فعالیت می‌کنند، از نظر اجتماع منزوی و فاقد مشروعیت لازم هستند. از این رو، برخی از دانشگاه‌های کشور عزیزمان، حرکت به‌سوی دانشگاه کارآفرین را از اهداف مهمشان اعلام کرده‌اند. برای مثال، دانشگاه تهران به‌عنوان دانشگاه مادر و نماد آموزش عالی ایران، که به تعبیر مقام معظم رهبری «دانشگاه ایران است»، در برنامهٔ سوم توسعهٔ خود، سه هدف راهبردی را دنبال می‌کند: (۱) حرکت به‌سوی دانشگاه کارآفرین، (۲) بین‌المللی‌سازی دانشگاه و (۳)

۱- دانشگاه آکسفورد، تاکنون ۵۲ جایزهٔ نوبل در رشته‌های شیمی (۱۱ جایزه)، اقتصاد (۹ جایزه)، ادبیات (۵ جایزه)، پزشکی (۱۶ جایزه)، فیزیک (۶ جایزه) و نیز ۵ جایزهٔ صلح دریافت کرده است. مطابق نظام رتبه‌بندی کیو اس (QS)، دانشگاه آکسفورد در سال ۲۰۱۹، رتبهٔ پنجم جهانی را کسب کرده است. بنابراین، چنین دانشگاه‌هایی در جهان به دنبال دانشگاه کارآفرین شدن هستند (م).

2- David Greenaway, vice chancellor, university of Nottingham

۳- دانشگاه ناتینگهام، در رتبه‌بندی سال ۲۰۱۹ مؤسسهٔ کیو اس (QS)، دارای رتبهٔ ۸۲ در سطح جهان بوده است.

4- The Saïd Business School. 2010. The entrepreneurial university leadership programme. www.sbs.oxford.edu

ارتقای مسئولیت‌های اجتماعی دانشگاه. بر این اساس، دکتر محمود نیلی احمدآبادی، رئیس دانشگاه تهران، در این زمینه چنین بیان می‌دارد:

«ما به دنبال دانشگاهی هستیم که بتواند مشکلات جامعه را حل کند و از سویی با درآمد حاصل از این اقدام بر ارتقای کیفی آموزش و پژوهش در دانشگاه بیفزاید. تجربه دانشگاه‌های بزرگ و معتبر دنیا ثابت کرده است اگر این فرایند درست و هوشمندانه انجام شود، نه تنها از اعتبار دانشگاه نمی‌کاهد، بلکه به ارتقای آن هم کمک می‌کند. دانشگاه تهران با تأکید بر کارآفرینی و توانمندسازی دانشجویان خود برای کارآفرین شدن، زمینه حضور کارآمدتر و اثر بخش آنان را در کسب‌وکار، صنعت و بازار کار فراهم می‌کند»^۱.

انگیزه اصلی یکی از مترجمان این کتاب (محمدرضا زالی)، کمک به تحقق اهداف برنامه راهبردی دانشگاه تهران، به‌ویژه دستیابی به چشم‌انداز «دانشگاه کارآفرین»^۲، در دانشگاه تهران و دانشگاه‌های کشور بوده است.

برای اینکه دانش عملی بسیار محدودی در خصوص دستیابی به چشم‌انداز دانشگاه کارآفرین در اختیار جامعه دانشگاهی، رهبران، مدیران و سیاست‌گذاران دانشگاهی است، درک صحیح مفاهیم مربوط به دانشگاه کارآفرین و آشنایی با دیدگاه‌ها و تجارب دانشگاه‌های موفق در کشورهای توسعه‌یافته، در این زمینه بسیار مهم و راهگشا است. کتاب *دانشگاه کارآفرین: تحول زمینه‌ای و نهادی* با ویراستاری سرکار خانم دکتر پروفیسور لنه فوس و آقای دکتر دیوید گیبسون، از اساتید معروف کارآفرینی، یکی از معدود کتاب‌های علمی و معتبری است که اقدامات عملی و برنامه‌های اجرایی ۱۰ دانشگاه از پنج کشور در دو قاره اروپا و آمریکا را، که برای تبدیل شدن به دانشگاه کارآفرین تلاش کرده‌اند، به همراه تحولات معماری کارآفرینانه و در چارچوب رویکرد نهادی تشریح کرده است. به پیروی از یوستین گُردر^۳ در کتاب *دنیای سوفی* (۱۹۹۱)، که زیرکانه از قول گوته می‌گوید «کسی که از سه هزار سال بهره‌نگیرد، تنگدست به‌سر می‌برد»، مهم‌ترین درس‌آموخته‌ها از تجربیات دانشگاه‌های ده‌گانه در این کتاب، موارد زیر است:

۱. بازنگری در قانون آموزش عالی کشور و ابلاغ مأموریت سوم به دانشگاه‌های کشور (مانند تجربه آموزش عالی سوئد)؛
۲. تشکیل صندوق توسعه نوآوری، فناوری و کارآفرینی در سطح آموزش عالی به‌منظور تخصیص بودجه و گرندهای ویژه به مأموریت سوم در دانشگاه‌ها از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (مانند تجربه دانشگاه‌های کمبریج و کینگستون انگلستان)؛
۳. پیوند زدن و تعیین متولی مأموریت سوم به دانشکده‌ها و واحدهای مرتبط در دانشگاه‌ها (مانند تجربه دانشگاه قطب شمال نروژ. در دانشگاه تهران، این مأموریت به دانشکده کارآفرینی و پارک علم و فناوری واگذار شده است)؛

1- <https://cultural.ut.ac.ir/?p=4192>

2- Jostein Gaarder (Sophie's world: a novel about the history of philosophy)

۴. طراحی و تدوین راهبرد کارآفرینی دانشگاهی در دانشگاه‌هایی که درصدد حرکت به سوی دانشگاه کارآفرین به عنوان نسل سوم دانشگاه‌ها هستند (مانند تجربه دانشگاه آلتو فنلاند)؛
۵. توسعه دوره‌های تخصصی آموزش کارآفرینی و برنامه‌های آموزشی کهد کارآفرینی (minor in entrepreneurship) برای ایجاد و تقویت ذهنیت، روحیه و رفتار کارآفرینانه در میان دانشجویان (مانند تجربه دانشکده کارآفرینی دانشگاه صنعتی چالمرز سوئد و دانشگاه قطب شمال نروژ)؛
۶. طراحی و اجرای رشته‌های بین‌رشته‌ای با رویکرد کارآفرینی (مانند تجربه دانشکده کارآفرینی دانشگاه صنعتی چالمرز سوئد و تجربه آموزش عالی فنلاند)؛
۷. گسترش دفاتر انتقال فناوری، توسعه مراکز رشد و پیش‌رشد کسب‌وکار و توسعه پارک‌های علم و فناوری، توسعه مراکز نوآوری و شتابدهی کسب‌وکار (مانند تجربه دانشگاه لوند سوئد و دانشگاه آلتو کشور فنلاند)؛
۸. تشکیل صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه دانشگاهی با مشارکت بخش خصوصی و صنعت (تجربه دانشگاه نیویورک و دانشگاه تگزاس) به منظور تقویت زیست‌بوم کارآفرینی و تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان و فناوری‌های دانشگاه؛
۹. انجام پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد کارآفرینی در راستای تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان و فناوری‌های دانشگاه با محوریت طرح کسب‌وکار یا طراحی مدل کسب‌وکار (مانند تجربه دانشگاه قطب شمال نروژ).

با عنایت به توجه جدی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای «تدوین و ابلاغ دستورالعمل چارچوب دانشگاه کارآفرین»، مطالعه دقیق تجربه‌های دانشگاه‌های مزبور می‌تواند پنداشت دقیق‌تری از مأموریت‌های دانشگاه کارآفرین را برای سیاست‌گذاران آموزش عالی، رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، دانشکده‌ها و مدیران دانشگاهی ایجاد کند و انتظار از «دانشگاه کارآفرین» را به‌عنوان نقطه آغازین بسیاری از تحول‌ها در سطح ملی برای نگهداشت نخبگان، کارآفرینان فناور، دانشگاهی و استارت‌آپی و شکل‌گیری اقتصاد دانش‌بنیان روشن سازد. همچنین، این کتاب آموزه‌های زیادی برای رؤسای پارک‌های علم و فناوری، رؤسای مراکز کارآفرینی، مراکز رشد و پیش‌رشد و مدیران مراکز نوآوری و مراکز شتابدهی کسب‌وکارهای نوپا در بخش دولتی و خصوصی دارد. سرانجام مطالعه این کتاب می‌تواند پاسخگوی بسیاری از پرسش‌های پژوهشی دانشجویان کارآفرینی، مشاوران و مربیان کارآفرینی و استارت‌آپ‌ها، و نیز پژوهشگران رشته‌های اقتصاد، کسب‌وکار، صنایع، جامعه‌شناسی، آینده‌پژوهشی علوم تربیتی، مدیریت و در کل متخصصان و پژوهشگران آموزش عالی باشد.

محمدرضا زالی، دانشیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

شکوه علیزاده مقدم، کارشناس ارشد کارآفرینی

فاطمه مظفری، کارشناس ارشد کارآفرینی

توصیه‌کنندگان کتاب

این کتاب عالی، که به همت فوس و گیبسون تدوین و گردآوری شده است، دیدگاه جدید و بی‌نظیری در خصوص دانشگاه کارآفرین ارائه می‌کند. نویسندگان فصول این کتاب براساس مطالعات تجربی، زمینه‌هایی را نشان می‌دهند که ایده دانشگاه کارآفرین در آنها به‌طور موفقیت‌آمیزی اجرا شده و در عین حال نظریه‌ای منسجم را ارائه می‌دهد.

فریدریک ولتر، مؤسسه آی‌افام، دانشگاه زیگن، بن، آلمان^۱

این کتاب بینش‌مند، ایده‌ها، اندیشه‌ها و نتایج پژوهش‌های مربوط به «نقش زمینه در پیدایش و توسعه دانشگاه کارآفرین» را از دیدگاه نظریه نهادی ارائه می‌کند. این مهم از طریق موردکاوی تعدادی از دانشگاه‌های مختلف انجام شده است. پس از مطالعه این کتاب، با عوامل و راهبردهای تسهیل‌کننده حرکت به سوی رفتارهای دانشگاه کارآفرین، که در انواع مختلف زمینه‌ها و شرایط نهادی نمود پیدا می‌کنند، آشنا می‌شوید.

آلن فایول، استاد کارآفرینی دانشکده کسب‌وکار ایمی ام لیون، فرانسه^۲

لنه فوس و دیوید گیبسون در این کتاب، انواع جالبی از موردکاوی‌ها را، از دانشگاه‌های شهرهای مشهور مانند تگزاس آستین و کمبریج انگلستان گرفته تا دانشگاه‌های ناشناخته مانند دانشگاه قطب شمال و دانشگاه لوند، دانشگاه‌هایی که مرکز استعدادها در اقتصادهای پیشرفته کشورشان هستند، ارائه کرده‌اند. این موردکاوی دانشگاه‌ها، با تحلیل جامع تحولات و تعارض‌های نهادی، که ناشی از فعالیت‌های کسب‌وکاری برای ایجاد تغییر در آموزش عالی به‌عنوان موتور رشد اقتصادی است، غنی و کامل‌تر شده‌اند.

والتر پاول، استاد دانشگاه استنفورد، آمریکا^۳

1- Friederike Welter, Institut Fur Mittelstandsforschung (IFM), University of Siegen, Bonn, Germany

2- Alain Fayolle, Professor, EMLYON Business School, France

3- Walter W. Powell, Professor, Stanford University, USA

دانشگاه کارآفرین

بحران‌های جهانی و تغییرات ساختاری اقتصادی، رهبران دولت‌ها و کسب‌وکار را در سراسر جهان برانگیخته است تا دانشگاه‌هایشان به‌طور فزاینده‌ای برای تهیه‌ی توسعه‌ی منطقه‌ای و کمک به مزیت ملی تلاش کنند. چنین چالشی روشن است، ولی این سؤال مطرح می‌شود که **دانشگاه‌ها چگونه به چالش مزبور پاسخ خواهند داد؟**

این کتاب مشتمل بر ۱۰ موردکاوی روایتی عمیق از دانشگاه‌های نروژ، فنلاند، سوئد، انگلستان و ایالات متحده است که توانسته‌اند بر چالش‌های مهم توسعه‌ی برنامه‌ها و فعالیت‌های تجاری‌سازی تحقیقات علمی، برگزاری برنامه‌های رشته‌ی کارآفرینی، ایجاد مشارکت‌های صنعتی و خلق فرهنگ و زیست‌بوم کارآفرینی غلبه نمایند. این دانشگاه‌ها کاملاً متنوع هستند: کوچک و بزرگ، آموزش‌محور یا پژوهش‌محور، شناخته‌شده در سطح بین‌المللی یا نسبتاً جدید، متمرکز در مناطق (شهرهای) بزرگ یا مناطق نوظهور. هر یک از موردکاوی‌های روایتی، چگونگی غلبه بر چالش‌ها، اقدامات عملی و سرانجام دستاوردهای دانشگاه‌ها را توصیف می‌کنند.

این کتاب مورد توجه سیاست‌گذاران و مدیران دانشگاهی، و همچنین پژوهشگران و دانشجویان علاقه‌مندی خواهد بود که می‌خواهند دریابند چگونه برنامه‌ها و فعالیت‌های مختلف می‌تواند کارآفرینی دانشگاهی را ارتقا دهد و به رشد اقتصادی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه کمک کند.

لنه فوس: استاد کارآفرینی و نوآوری، دانشگاه ترومسو، نروژ
دیوید گیبسون: استاد کارآفرینی دانشگاه تگزاس

تقدیر و تشکر

انگیزه تدوین کتاب *دانشگاه کارآفرین؛ تحول زمینه‌ای و نهادی* برخاسته از پروژه تحقیقاتی بین‌المللی است که توسط شورای پژوهش نروژ حمایت شده و با هدایت و رهبری لنه فوس از دانشکده اقتصاد و کسب‌وکار دانشگاه قطبی نروژ، انجام شده است. برنامه پژوهشی معروف به «اف آر اف آی: دانش پایه برای سیاست پژوهشی و نوآوری»^۱ اساساً بر توسعه و ارتقای دانش پایه برای پژوهش از طریق انجام تحقیقات با استاندارد بالای بین‌المللی با محوریت اصلی تدوین سیاست‌ها، تمرکز دارد. علاوه بر این، اهداف برنامه پژوهشی مزبور تقویت توسعه دیدگاهی و روش‌شناسی پژوهشی در حوزه نوآوری، و در عین حال ترویج مطالعات تطبیقی و همکاری‌های بین‌المللی در همه حوزه‌ها، رشته‌های علمی و سنت‌های پژوهشی است. ما بی‌نهایت از حمایت مالی پروژه تحقیقاتی به شماره ۲۱۲۹۰ تحت عنوان «مطالعه تطبیقی: از پژوهش‌های دانشگاهی تا تجاری‌سازی» در دانشگاه قطبی نروژ در ترومسو تشکر می‌نماییم.

دکتر دیوید گیسون، استاد مدعو مؤسسه ای‌سی‌تو دانشگاه تگزاس آستین، به این پروژه تحقیقاتی پیوست و به همراه پروفیسور لنه فوس، ویراستاران مشترک کتاب حاضر شدند. ما به‌عنوان ویراستاران این کتاب از مشارکت‌های همکارانمان در دانشگاه نیویورک، دانشگاه کینگزستون لندن، دانشگاه صنعتی چالمرز، دانشگاه علمی-کاربردی کیمنلاکسو، دانشگاه استاوانگر و دانشگاه نوردلند قدردانی می‌کنیم. بخش‌هایی از این کتاب بعد از دریافت دعوت‌نامه نشست یادگیری کارآفرینانه دانشگاه صنعتی چالمرز^۲ در بهار سال ۲۰۱۲، که فرصتی برای مصاحبت با پروفیسور هنس‌لند استروم و دانشجوی دکترای ایشان، استفان فارنی^۳ از دانشگاه آلتو را فراهم نمود، به کتاب اضافه شد. این دو بزرگوار به همکارانشان در تدوین مقالات کتاب حاضر با تمرکز بر دانشگاه‌های خودشان کمک کردند. آخرین مشارکت و حمایت مهم از سوی «کنفرانس دور قطبی کارآفرینی و نوآوری» دانشگاه قطب شمال^۴ در ماه نوامبر سال ۲۰۱۲ به‌عمل آمد؛ هنگامی که باب هاجسون^۴، از اعضای مهم این کنفرانس، موافقت کرد که فصلی تحت عنوان «پدیده کمبریج» برای کتاب حاضر تدوین نماید. ما به‌عنوان ویراستاران این کتاب، از نویسندگان درخواست کردیم که برخی از موردکاوی‌های روایتی مربوط به دانشگاه‌های مختلف را، که طی دوره‌های زمانی متفاوت به‌طور کارآفرینانه‌ای توسعه یافته‌اند، بررسی کنند. نویسندگان هر یک از فصول این کتاب با ارائه موردکاوی‌های پر محتوا و بینش‌مند، فراتر از انتظاراتمان عمل کردند. مشارکت نویسندگان این پروژه

1- FORFI: Knowledge base for research and innovation policy

2- Entrepreneurial learning forum at Chalmers university of technology

3- Hans landstrom, Lund university and doctoral candidate Steffen Famy, Alto university

4- Bob Hodgson

تحقیقاتی و توجه‌شان به فرایندهای طولانی ارزیابی، که نیازمند صبر و حوصله است، بسیار لازم و ضروری بوده است و صمیمانه از آنها تشکر می‌نماییم. بنابراین، قدردان همه نویسندگان بوده و تشکر قلبی‌مان بابت تدوین مقالات و مشارکت مستمرشان در این فرایند دوساله را اعلام می‌داریم.

دیدگاه ما پیرامون محتوا و تحلیل‌های مان بسیار الهام‌بخش بوده است، به‌طوری که **ریچارد اسکات**، پروفیسور بازنشسته دپارتمان جامعه‌شناسی دانشگاه استنفورد^۱، از همکاری به‌عنوان ناظر در این پروژه استقبال کرد. ما با وی در دانشگاه استنفورد ملاقات نموده و از مشورت‌های ایشان، که از نظر چارچوب دیدگاهی و تفسیر موردکاوی‌ها بسیار مهم بودند، بهره‌مند شدیم.

ویرایش کتابی مشتمل بر ۱۲ فصل با حضور نویسندگان بین‌المللی نیازمند پشتیبانی‌های اداری و مدیریتی است. مارگارت کوترفلد^۲ از مؤسسه ای‌سی‌تو (نوآوری، خلاقیت و سرمایه) دانشگاه تگزاس آستین، به‌عنوان هماهنگ‌کننده ارشد این فرایند جهت کمک به نویسندگان در تدوین محتوا و آماده‌سازی مقاله‌های‌شان مطابق دستورالعمل انتشارات روتلج^۳، برای کتاب حاضر تلاش کرده است. همچنین، از ارین نیوتن مولوس، جسیکا گرین، آلا دیزمیر کاموویچ، و جیر میکالسن^۴ برای آماده‌سازی آمارها، جست‌وجوی پیشینه تحقیقات مرتبط، و همچنین اعمال اصلاحات ویرایشی تشکر می‌شود.

علاوه بر این، ما مرهون زحمات چهار داور انتشارات روتلج، برای بهبود طرح پیشنهادی چاپ این کتاب و ارزیابی نسخه اولیه فصل‌های اول تا دوازدهم هستیم. از طرف دیگر، ما از اینار راسموسن، دانشیار محترم دانشگاه نورلدن^۵، بابت ارائه پیشنهادات و مشورت‌های مفیدشان، تشکر ویژه می‌نماییم. فوس به‌عنوان استاد مدعو دانشکده کسب‌وکار جاج دانشگاه کمبریج^۶، شبکه‌ای از متخصصان کشور انگلستان را به ما معرفی کرد که پیشنهادهای بسیار مفیدی از آنها دریافت کردیم. از دکتر شای وبارکارناما، دکتر نینا گرنکوویست، دکتر تیم وری، دکتر الویرا آیارا و دکتر فومی کیتاگاوا^۷ به‌خاطر پیشنهاداتشان درمورد نسخه اولیه کتاب، تقدیر و تشکر می‌شود.

ما صادقانه امیدواریم چاپ این کتاب به توسعه مشارکت علمی ویژه در حوزه مورد مطالعه [دانشگاه کارآفرین] بیانجامد، برای کلاس‌های آموزشی مفید بوده و الهام‌بخش متخصصان در حوزه کارآفرینی،

1- Professor Emeritus Richard W. Scott, department of sociology, Stanford university

2- Margaret Cotrofeld, the IC2 institute, the university of Texas at Austin

3- Routledge

4- Erin Newton Mulloth, Jessica Green, Uladzimir Kamovich, and Geir Mikalsen

5- Associate professor Einar Rasmussen, university of Nordland

۶- پروژه ساختمان جدید دانشکده کسب‌وکار جاج (Judge school of business) دانشگاه کمبریج، در سال ۱۹۹۱ با وقف مالی دو خیر به نام‌های سیر پاول و لیدی جاج (Sir Pavl and Lady Judge) شروع شد و در سال ۱۹۹۵ به‌اتمام رسید. به احترام این همت عالی، ساختمان جدید دانشکده مزبور به نام خیرین آن، یعنی دانشکده کسب‌وکار جاج، نام‌گذاری شده است (م).

7. Dr Shai Vyarkamama, Dr Nina Granqvist, Dr Tim Varley, Dr Elvira Uyerra, and Dr Fumi Kitagawa

تقدیر و تشکر □ ن

سازمان، نوآوری و آموزش عالی جهت توسعه بیشتر پژوهش‌های مان شود. همچنین، چاپ کتاب حاضر برای سیاست‌گذاران و مدیران دانشگاهی، بینش‌های مفیدی در خصوص ساختارها و فرایندهایی که منجر به اجرای مأموریت سوم [دانشگاه کارآفرین] می‌شوند، ارائه می‌کند. در این رابطه ما از مشاور ویژه، گن انوکسن از شورای شهر ترومس^۱، مشاور ارشد جان راجرایورسنو، مدیر پژوهشی مرکز تحقیقات پال ویگراستورهیر در دانشگاه قطبی نروژ^۲، مشاور ویژه، پرر آموی، از دانشگاه استوانگر^۳، مشاور ویژه شورای پژوهش نروژ، الیزابت بکلوند^۴ و باردهال، مدیرعامل قبلی مرکز انتقال فناوری نوراینوا در شهر ترومسو^۵ بابت ارائه توصیه‌های سیاستی در پروژه، تقدیر و تشکر می‌نماییم.

انتشار این کتاب مشتمل بر ۱۰ موردکاوی، که دربردارنده مناطق مختلف از پنج کشور جهان، با به‌کارگیری نظریه نهادی و چارچوب معماری کارآفرینانه به‌منظور فهم بهتر دانشگاه کارآفرین و تحول زمینه‌ای و نهادی آن است، تلاش چالش برانگیزی برای ما بوده است. سرانجام ما از زحمات ژاکولین کورتویز^۶، ویراستار ادبی و سینید والدرون، دستیار ویراستاری انتشارات روتلج، بابت حمایت‌های مستمرشان طی فرایند اصلاح و تکمیل کتاب تشکر می‌نماییم.

لنه فوس، کمبریج

دیوید گیبسون، آستین، تگزاس

اول دسامبر ۲۰۱۴

1- Special advisor Ken Enoksen, Troms county council

2- Senior advisor Jan-Roger Iversen and research director of research Pal Vegar Storeheier at UiT

3- Special advisor, Per Ramvi at university of Stavanger

4- Special advisor at the research council of Norway, elisabeth bakkelund

5- Bard Hall, previous CEO of Norinnova technology transfer in Tromsø

6- Jacqueline Curthoys, Commissioning Editor

پیشگفتار

تمایل به درک نقش و هدف مؤسسات آموزش عالی از سال ۱۸۵۲ و پس از طرح اندیشه‌های نیومن^۱ درباره «ایده دانشگاه» همواره وجود داشته است. تمرکز بر دو جنبه آموزش و پژوهش در دانشگاه، محور اصلی اختلاف نظرهای اولیه در این موضوع بود و پژوهشگران بر پژوهش محوری در برابر آموزش محوری دانشگاه در سال‌های متمادی اصرار داشتند، اما اخیراً تمایل فزاینده‌ای در دانشگاه‌ها برای گسترش نقش سیاسی- اجتماعی‌شان مطرح شده است که با دیدگاه کر^۲ درباره دانشگاه جامع^۴ تطابق دارد. نقش اجتماعی و اقتصادی دانشگاه‌ها در حال حاضر بسیار گسترده‌تر از گذشته است. این مفاهیم لزوماً جدید نیستند، اما تمرکز بر این محورها، نقطه عطف و متمایز عصر جدید است.

در پاسخ به انتظارات جدید جامعه، دانشگاه‌های سراسر جهان در حال موقعیت‌یابی مجدد و ایجاد ثبات برای ایفای نقش مؤثر در شرایط جدید هستند. در کنار نقش‌های سنتی، امروزه دانشگاه‌ها به موتور رشد اقتصادی و تغییرات سیاسی در جوامع تبدیل شده‌اند. هم‌زمان با تلاش دانشگاه‌ها برای نوسازی هویت خود، منتقدان و دانشمندان در حال مفهوم‌پردازی و تشخیص ویژگی‌های این تحول هستند. با توجه به مفاهیم گوناگونی که برای توصیف دانشگاه به کار می‌رود، **دانشگاه کارآفرین، بهترین اصطلاح ممکن برای توصیف دانشگاه‌های نسل سوم است.** این نام منعکس‌کننده ارزش‌های جامعه کارآفرین است که دانشگاه بخشی از آن است. همچنین، این اصطلاح حاکی از رویکردی است که دانشگاه برای تحقق اهداف خود باید اتخاذ کند.

همواره موفقیت دانشگاه‌ها براساس توانایی‌شان در جذب کمک‌های مالی برای تأمین هزینه‌های خود ارزیابی می‌شد. امروزه، انتخاب رویکرد کارآفرینی برای دانشگاه، مؤید استقلال و خودمختاری آن خواهد بود. توانایی دانشگاه‌های کارآفرین برای نیل به استقلالشان با توجه به محیط نهادی آنها شکل می‌گیرد؛ گرچه دانشگاه‌ها در قبال محیط پیرامون خود منفعل نبوده و بر محیط نهادی‌شان تأثیر می‌گذارند، که این پویایی نهادی شرایطی ویژه را برای دانشگاه‌ها ایجاد می‌کند. با آنکه زمینه نهادی دانشگاه‌ها و مناطق با هم تفاوت دارند، دیدگاه نهادی برای کشف پویایی‌های درون و میان‌نهادی، رویکردی فراهم می‌کند.

اکثر پژوهش‌های موجود بر مطالعات موردی دانشگاه‌های کارآفرین به‌عنوان نهادی خاص متمرکز شده یا به بررسی اقتصاد دانشی در محیط نهادی دانشگاه پرداخته است. هر دو زمینه مذکور حائز اهمیت هستند، اما پویایی بین دانشگاه‌های کارآفرین با محیط نهادی آنها هنوز نیاز به بررسی و تحقیق بیشتری دارد. در این زمینه چالش اصلی، حرکت از ماهیت ویژه هر مورد به سوی درک پویایی‌های شکل‌دهنده

1- Newman, J.H. 1852. The idea of a university Landon: Longmans Green and Co.

2- Idea of a university

3- Kerr, C. 1963. The uses of the university cambridge, MA: Harvard university press

4- Multiversity

مناسبت‌های ترتیبات نهادی است. یکی از نوآوری‌های علمی این کتاب غلبه بر این چالش است. موردکاوی‌های زیادی در این کتاب بررسی شده تا بتوانند بینش صحیح و عمیقی در مورد دانشگاه کارآفرین و جوامعی که دانشگاه در آن واقع شده برای خوانندگان ارائه کنند. این موردکاوی‌ها طیف وسیعی از تجربیات نهادی دانشگاه‌ها، در کشورهای مختلف و سیستم‌های نهادی گوناگون را به مخاطبان عرضه می‌کند. در حالی که مؤسسات [آموزش عالی] و سیستم‌های نهادی و زمینه آنها با شیوه‌های مختلف و با سرعت‌های متفاوت توسعه یافته‌اند، در همه موارد مشاهده می‌شود که این توسعه نتیجه تحول کارآفرینانه در جامعه و در خود دانشگاه بوده است.

همان‌گونه که در این کتاب نتیجه‌گیری شده است، امکان تعمیم نتایج حاصل از موردکاوی‌های ارائه شده وجود ندارد، زیرا در این صورت پیچیدگی‌های نهادی دانشگاه‌ها را ساده‌انگارانه تلقی کرده‌ایم، اما درس‌هایی مشترک در مورد همه دانشگاه‌ها در مسیر کارآفرین شدنشان ملاحظه می‌شود. تمایز در موردکاوی‌های مذکور به شکل‌گیری درکی چندوجهی از دانشگاه کارآفرین منجر می‌شود و خصوصیات را که از استقلال نهادی این دانشگاه‌ها حاصل شده است، مشخص می‌کند. کشورهای مختلف و الزامات منطقه‌ای نیز تأثیر محیط نهادی بر شکل‌گیری نوع در رفتارهای کارآفرینانه در دانشگاه‌های متفاوت را توجیه می‌کند.

دانشگاه‌های مختلف، گزینه‌های متفاوتی برای کارآفرینی اظهار می‌کنند که تعدادی از این گزینه‌ها مختص دانشگاه‌های ویژه و تعدادی نیز بین همه آنها مشترک است. عموماً گزینه و هدف دولت‌ها برای تقویت پتانسیل‌های کارآفرینانه مشترک است، اما ابزارهای تحقق این هدف با هم متفاوت هستند. در واقع، نظریه «دانشگاه کارآفرین» حاکی از این واقعیت است که دانشگاه کارآفرین محصول تعامل عوامل نهادی پیش‌برنده و طیفی از عوامل کششی اقتصادی اجتماعی است. تعادل میان این دو نیروی فشاری و کششی، با توجه به ساختار نهاد و الزامات نهادی، تعیین می‌شود.

در این کتاب جهت ارتقای درکمان از دانشگاه‌های کارآفرین، دیدگاه نهادی به‌عنوان ابزار ارتباطی، مطالعات نهادی خرد و دیدگاه‌های کلان محیط نهادی را با هم پیوند می‌دهد. اگر بنا بر آن باشد که دانشگاه‌های کارآفرین پتانسیل موجود در خود را به‌عنوان بخشی از یک نقشه عظیم به‌منصه ظهور برسانند، لازم است که بتوانند خود را بیش از پیش به مرحله ثبات نهادی نزدیک کنند. این مهم با توسعه ظرفیت کارآفرینی آنها صورت می‌پذیرد که چالشی برای دانشگاه و محیط نهادی پیرامون آن خواهد بود. به‌زعم من، کتاب حاضر حاوی این نتیجه‌گیری است که تحول‌های کارآفرینانه فراتر از ایجاد نهادهای کارآفرینی و محیط‌های کارآفرینانه است. تحول کارآفرینانه بیشتر به‌معنای اصلاح و رفع عدم تقارن‌های نهادی است که مانع بروز و ظهور کارآفرینی می‌شوند.

تیم ورلی

دانشگاه شفیلد، انگلستان^۱